

prof. dr hab. Zbigniew Gorlak
Wydział Grafiki
Akademia Sztuk Pięknych w Gdańsku
Targ Węglowy 6
Gdańsk

Gdańsk 15.01.2024

Recenzja rozprawy doktorskiej mgr Anny Kacprzak
Sporządzona w związku z postępowaniem w sprawie nadania
stopnia doktora, pod tytułem :

WYGASANIE CYKL SERIGRAFII

Prowadzonym przez Radę Dyscypliny Sztuk Pięknych w Warszawie
Promotor : prof. dr hab. Błażej Ostoja Lniski

Niniejszą recenzję sporządziłem na podstawie dostarczonego mi zestawu
dokumentacji zawierającego :

1. Opis dzieła ; WYGASANIE CYKL SERIGRAFII
2. Dokumentacji artystycznej
3. Pozytywnej opinii prof. Błażeja Ostoja Lniskiego
4. Zaświadczeniu o toku Studiów doktoranckich ukończonych na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie.
5. Dyplomu MAGISTRA SZTUKI na kierunku Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki , w zakresie konserwacji i restauracji malarstwa i rzeźby polichromowanej.

INFORMACJE O KANDYDATCE

Anna Kacprzak ukończyła studia magisterskie na Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, na Wydziale Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki w 2006 roku z wynikiem bardzo dobrym. W międzyczasie 2004 -2006 ukończyła Studium Pedagogiczne w ASP w Warszawie. Po ukończeniu studiów, do czasu podjęcia studiów doktoranckich w okresie 2017-2021, na Wydziale Grafiki w ASP w Warszawie doskonaliła swoje umiejętności zdobyte w czasie nauki w Akademii na stanowiskach asystentki, ilustratorki i projektantki, konserwatora i wykładowcy w pracowniach związanych z wyuczonym zawodem. Pani Anna Kacprzak pracowała od 2004 roku w pracowni konserwacji w Bristol Museum & Art. Gallery, w Blanked Story w

Warszawie, w Pracowni Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki Mal-Fab w Warszawie, w Szkole Produkcji Wnętrz i Designu w Warszawie.

Łatwo wyciągnąć wniosek, że Anna Kacprzak doskonalila swój wyuczony zawód w praktyce, co jest najlepszą formą sprawdzenia i poszerzenia spektrum możliwości artystycznych, technologicznych i intelektualnych.

Anna Kacprzak już na studiach bierze czynny udział w wystawach zbiorowych w dziedzinie konserwacji, a przede wszystkim malarstwa. Pierwszą wystawę indywidualną w 2006 roku rozpoczyna swoją drogę wystawienniczą w Muzeum Papiernictwa w Dusznikach Zdroju, prestiżowej jednostce muzealnej w Polsce. Śledząc cykl wystaw, w których Anna Kacprzak bierze udział, do roku 2015 maluje, zajmuje się ilustracją, co procentuje otrzymaniem nagrody i wyróżnienia w Centrum Kultury Zamek w Poznaniu.

W okresie od 02.10.2017 roku do 30.09.2021 zostaje uczestnikiem niestacjonarnych studiów doktoranckich na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. Przedmiot Seminarium doktoranckiego prowadzi prof. Błażej Ostoja Lniski i doktorantka Anna Kacprzak po 16 godzin w semestrze doskonalili swój warsztat graficzny i dydaktyczny.

Obliczając czas, który Anna Kacprzyk poświęciła w pracowniach graficznych w ASP w Warszawie, możemy obliczyć dla buchalterii urzędniczej, ale dla naszego rozeznania, ile czasu praktyczno/teoretycznie pracuje warsztatowo to doktorat sumuje się w około 176 godzinach w cztery lata. Dalej idąc tym tropem doktorantka poświęcając po 12 godzin dla stworzenia jednej grafiki mogła w czasie trwania pracy w warsztacie graficznym stworzyć ponad 15 dużych, kolorowych grafik.

Takie czysto matematyczne, typowe dla statystyków podejście w przybliżeniu pokazuje z jakim ogromem pracy (teoretycznie) dźwiga doktorant z jednego tylko przedmiotu w czasie swoich czteroletnich studiów.

W tym momencie można zacytować promotora pracy doktorskiej prof. Błażeja Ostaja Lniskiego:..., „Przygotowana przez panią mgr Annę Kacprzak rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu artystycznego, który został sformułowany w temacie pracy „WYGASANIE – cykl serigrafii”. Dołączony opis świadczy o umiejętności formułowania sądów na temat własnej twórczości oraz sztuki. Wszystkie poglądy świadczą o dojrzałych przemyśleniach i wywodzą się z autentycznego zainteresowania twórczyni tym tematem. Osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne Pani Anny Kacprzak stanowią znaczny wkład w dyscyplinę, którą uprawia....”

Prace graficzne Anny Kacprzak można było zobaczyć na indywidualnych wystawach FANTASMAGORIA w Galerii Test i PRZENIKANIE w Galerii ZPAP

w Warszawie oraz w ponad 15 wystawach zbiorowych m.in. KISSPRINT, GRAFITEKA, BLIZNA, JASINSKI & FRIENDS, PRZEMIJANIE CZY PIĘCIOBÓJ ARTYSTYCZNY w Warszawie.

Pani Anna Kacprzak jest laureatką nagród i wyróżnień m.in. NAGRODA RODZICA, w Konkursie JARMARKU ŚWIETOJANSKIEGO oraz Prezydenta M.St. Warszawy za wkład artystyczny w rozwój miasta.

OPIS I OCENA PRACY DOKTORSKIEJ – W TYM PRACY PISEMNEJ I DZIEŁA ARTYSTYCZNEGO.

„ Każde płótno to osobna podróż. Nie ma zasad.
Niech obraz zaprowadzi Cię tam, gdzie powinien”
Helen Frankenthaler

Zapożyczając cytaty z amerykańskiej malarki, przedstawicielki ekspresji abstrakcyjnej, którą zacytowała w swojej pracy doktorskiej Anna Kacprzak przeanalizujemy opis pracy pisemnej i same dzieła artystyczne pod tytułem WYGASANIE cykl serigrafii. Zobaczmy, „ dokąd nas zaprowadziły w naszej podróży, gdzie nie ma zasad ” obrazy graficzne Anny Kacprzak? Czy na pewno nie ma zasad, tylko sama intuicja i nasz instynkt twórczy ?

Przedmiotem pracy doktorskiej jest cykl 12 grafik wykonanych w technologii serigrafii, na papierze akwafortowym, w tradycyjnym tej technice formacie 50 x 66 cm, z użyciem farb akrylowych, które są przeznaczone do druku sitodrukowego(oprócz pracowni sitodruku na Uniwersytecie Ostrawskim, gdzie jeszcze używa się tradycyjnych rozpuszczalnikowych lub plastizolowych farb).

Anna Kacprzak wykonała serię grafik, opierając się na własnej interpretacji świata, stwierdzając, że bazą pomysłu jest własna obserwacja rzeczywistości poprzez EMOCJE. Autorka podkreśla, że jej pracami rządzą uczucia, gdzie niby irracjonalność spostrzegania, podlega tak naprawdę warsztatowi racjonalnego, analitycznego umysłu. Wizualizacja wrażenia, tego co rozgrywa się w mózgu jako czysta emocja, może, coś czego nie uda się przedstawić w narracji słownej, pozwolić na syntetyczne ujęcie, użyję modnego słowa; w obrazowaniu.

Cykl WYGASANIE – zainteresowanie teoretycznymi rozwiązaniami w wykorzystaniu teorii koloru (artystyczne na równi z podbudową psychologiczną) pozwoliło Annie Kacprzak na syntetyczną, zwartą realizację projektu. Składniki w pracy forma i kolor, we wspólnej

współzależności uzależnione, według artystki, w odbieraniu impulsów stały się głównym punktem badania. Taka kompilacja formy i barwy stała się równoległym odczuwaniem, a bazą stały się obrazy w sitodrukowych odbitkach. W swoim założeniu autorka, jak w świecie rzeczywistym poddała proces badawczy permanentnym przekształceniom, od pierwszej odbitki z matrycy(matki) w pełnym wyrazie do zatracenia, jak nazywa Anna Kacprzyk do WYGASANIA.

Opis pracy stał się dla doktorantki, Anny Kacprzyk pewnym kompendium wiedzy, skondensowanym i wyjaśniającym założenia, oparcie się teoretycznym podwalinom w psychologii, obserwacjom rzeczywistości zewnętrznej jak i wewnętrznej, opisowi drogi artystycznej, fascynacjom zjawiskami artystów i kierunków w sztuce, jak i teoriom interpretacji sztuki.

Anna Kacprzyk podaje głównego teoretyka w teorii psychologii, któremu zawdzięcza inspirację swojego projektu; Robert Plutchik. Szczególnie dwie teoretyczne pozycje naukowe psychologa Pluchnika : z 1980 roku Theories of Emotions i z 1994 roku The Psychology and Biology of Emotion.

Robert Plutchik w swojej teorii zaproponował istnienie 8 podstawowych emocji, które w procesie ewolucyjnym, rozwijają się i jako wrodzone składniki zachowań ludzkich, mają za cel pomoc w zachowaniu przetrwania w otaczającej rzeczywistości.

Osiem podstawowych emocji można przedstawić w grupach : dwie pozytywne: radość i zaufanie, dwie ambiwalentne; zaskoczenie i oczekiwanie, cztery negatywne; smutek, strach, wstręt i złość.

W tej teorii, jak w technice malarskiej, gdzie kolory mieszają się, tak u Plutchika uczucia mogą się łączyć, doświadczając mieszania się emocji.

Zbieżność z procesem malarskim potęguje fakt, że Plutchik przedstawił wizualizację w diagramie, opisującym relacje między zjawiskami psychicznymi, analogicznie do kolorów w Kole emocji.

Na koniec, podsumowując teorię Plutchika i jego praktyczną pomoc w realizacji projektu przedstawię obrazowo/słownie wspomniany wcześniej, pełny obraz diagramu;

8 TRIAD; 1. Żółty/ ekstaza- radość –pogoda ducha

2. Jasna zieleń / podziw- ufność – akceptacja

3. Ciemna zieleń / przerażenie- strach – niepokój

4. Błękit / zdumienie- zaskoczenie- rozproszenie

5. Granat / rozpacz – smutek – zaduma

6. Róż / wstręt – obrzydzenie – znudzenie
7. Czerwień / frustracja – gniew – irytacja
8. Pomarańcz / czujność – niecierpliwość – zainteresowanie

Anna Kacprzak wykorzystuje w pracy twórczej, tworząc cykl serigrafii spójny blok znaczeń, materii i kompozycji. Na myśl przychodzi mi instalacja „Messenger” Billa Violi z 1996 w Durham Cathedral, w której performer Chad Walker zanurzony w wodzie, wynurza się co kilkadziesiąt sekund na powierzchnię, aby zaczerpnąć powietrza.

Dla Anny Kacprzak takim powietrzem są emocje, które zastąpione materia i kolorem jak tkanka życiowa, tworzą jej obraz odbity w planszach sitodrukowych. Odbitki graficzne są jak palimpsestowe rękopisy, w których Pani Anna wykorzystując podkłady zadrukowane, nakłada tę podstawową warstwę mówiącą, jak pamiętnikowa strona o przeżyciach i emocjach z nimi związanych.

Praktycznie przestawię proces ideowo/ warsztatowy : serigrafia trzecia – frustracja- gniew- irytacja. Praca powstała z tzw. matrycy „matki” i kolejne egzemplarze pracy kończyła następną warstwą koloru apli, w wyniku takiego zabiegu powstawała gotowa, jakby wygaszona grafika.

Anna Kacprzak powołała się na jednego z największych malarzy, a jej bliski ideowo twórca Mark Rothko, powiedział ; „... że jego pragnieniem nie był cel filozoficzny, czy wyzwanie natury technicznej. To pragnienie, żeby dzieło przemawiało przy pomocy możliwie największego AFEKTU...”

AFEKT (łac.affectus) – obserwowana przez badającego ekspresja emocji. Ekspresja ta nie zawsze współgra z opisem emocji podawanym w wywiadzie przez pacjenta (tutaj widza). Można wyróżnić przede wszystkim AFEKT dostosowany – prawidłowa, odpowiednio silna i żywa, dostosowana do sytuacji ekspresja uczuć.

Jednym z efektów ekspresyjnego działania w grafice jest kolor. Anna Kacprzak nakładając ostatnią warstwę, redukuje natężenie barw, jednocześnie wzmacniając moc koloru w pozostawionych, nie ruszonych fragmentach. Autorka pisze, że kolor biały jest dla niej najbardziej cenioną barwą. Biel jest wypełnieniem, zapełnieniem, przykryciem ale w odbiorze emocjonalnych odczuć jest miejscem, gdzie biel kartki papieru można zamalowywać kolorem. Metaforycznie dla Anny Kacprzak, ale też dla widza biel jest symbolem spokoju, co równa się WYGASANIU.

Wykorzystanie z teorii Plutchnika formy diagramu skierowało uwagę w symbolikę jaką formę ma kwiat. To inspiracje wieloznacznego symbolu kwiatu, jako tajemnicy, nadziei, niewinności, cnoty, szczęścia, bezpieczeństwa, radości, miłosierdzia, żałoby, zbrodni, smutku, centrum

mistycznego, logiki, symetrii, bezużytecznego piękna, kobiecego piękna; zła, szatana, optymizmu... właściwe kwiaty, zamiast słów określają nasz stan emocjonalny.

Anna Kacprzak wykorzystując, posiłkując się formą kwiatu wkracza w opis rzeczywistości i przeżywania nietrwałości, przemijania. Czas przemijania w metaforycznej formie, zaniku, wygaszania jest od zarania powstających dzieł sztuki mówiących o transitum(łac. przemijanie), o przechodzeniu w formy Wyciszone/ Wygaszone.

Zaryzykuję stwierdzenie, że podświadomą refleksją nad przemijaniem, u Anny Kacprzak użycie w swojej pracy jest postawą buntu na otaczającą rzeczywistość, gdzie kolor jest terapią; może kolory bez krzyku, kolory wyciszenia, które są potrzebne światu, kolory jako lek, bez dodatkowych emocji lecz jako ukojenie wrzasku... .

Słowa autorki na zakończenie opisu własnej pracy; „...która z tych grafik najbardziej mnie porusza? Która grafika opisuje mój aktualny stan? Co czuję, widząc pozornie to samo ujęcie w tak innych barwach i odcieniach? Chciałabym, aby mój cykl był źródłem takich właśnie refleksji u odbiorcy”

Pamiętam w latach siedemdziesiątych , w Gmachu Gdańskiej Uczelni PWSSP , podczas wykładu z historii sztuki, zapytany prelegent, wybitny znawca sztuki współczesnej prof. Stefan Morawski ; jak pan profesor znajduje wśród takiej ilości dzieł obrazy wybitne, odpowiedział; najpierw praca musi na mnie tak zadziałać AFEKT, że mnie poruszy, a dopiero potem zacznę analizować jako badacz.

Zestaw prac z dołączoną obszerną dysertacją w dwóch językach polskim i angielskim odpowiada cytowanym i opisywanym treścią. Jasny i czytelny tekst opisujący projekt WYGASANIE tylko pozornie stoi w sprzeczności do zacytowanej przez Annę Kacprzak słów Helen Frankenthaler ; „Każde płótno to osobna podróż”- tak każda praca sitodrukowa to osobna podróż w odczuwanie i przeżywanie treści, które dzięki wsparciu teoretycznemu psychologa Roberta Plutchika są wskazówką, drogowskazem za którym mamy podążać. Dalej według słów malarki Frankenthaler „ Nie ma zasad”, też jest kierunek wskazany przez Annę Kacprzak- tak jak siadamy w ciemnościach przed płótnem Marka Rothko i bez żadnych wskazówek wchodzimy w obraz pełni odczuwania, intuicji i własnej ekspresji.

Autorka WYGASANIA 12 sitodrukowych prac z udanym efektem wciąga widza w dyskurs wizualny z teoretycznym opisem(czytelny opis Koła emocji Plutchika).

Jedynym mankamentem przy ocenie dzieł, niestety, to powtarzający się w większości prac doktorskich, brak bezpośredniego kontaktu z odbitkami.

Reprodukcje w pracy doktorskiej, czy prześwietlone na ekranie monitora tworzą pewien niedosyt i nadzieja skonfrontowania w rzeczywistości będzie bardzo pozytywnym zaskoczeniem.

Zaprezentowane reprodukcje są odpowiedzią na postawione tezy w pracy teoretycznej.

KONKLUZJA

Dorobek artystyczny i zaangażowanie twórcze pani Anny Kacprzak oraz przedstawiona praca artystyczna i dołączona dysertacja ukazuje artystkę bardzo wrażliwą i przygotowaną merytorycznie, skupioną na założonych artystycznych celach jak również fachowe poruszanie się w warsztacie graficznym, które idealnie konstruuje wizję z teoretyczną wiedzą.

Szczegółowa analiza przedstawionego materiału wizualnego oraz podparte tezy bogatą teorią pozwalają mi wydać pozytywną ocenę na temat przedstawionego mi doktoratu. W mojej opinii zostały spełnione wszystkie wymogi oryginalności dzieła i pogłębionej analizy teoretyczno- badawczej, która jest warunkiem oceny i pozwala mi wydać pozytywna rekomendację do dalszego procedowania. Przygotowana realizacja spełnia wymogi zapisane w Ustawie i jest znaczącym wkładem w dyscyplinę sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Praca jest spójna i logiczna jak również nowatorska i przemyślana całościowo.

Rozprawa spełnia wymagania art.187 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Popieram wniosek pani Anny Kacprzak oraz jej starania o nadania stopnia doktora w dziedzinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Zbigniew Gorlak

